

NORGES HØYESTERETT

Den 23. september 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Skoghøy og Noer i

HR-2014-01888-U, (sak nr. 2014/1611), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Sigrid Hovland Ytterstad)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om oppnevning av sakkyndig i straffesak om overtredelse av straffeloven § 196 (seksuell omgang med barn under 16 år), hvor fornærmede har fremsatt krav om erstatning for blant annet tap i fremtidig erverv.
- (2) Senja tingrett avsa 31. mars 2014 dom med slik domsslutning:
 - "1. B, født 00.00.1974, dømmes for en overtredelse av straffeloven § 196, første ledd til en straff av fengsel i seks måneder, hvorav 60 dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 år, jfr. straffeloven § 52 til § 54.
 2. B, født 00.00.1974 frifinnes for kravet om erstatning for tap i fremtidig inntekt.
 3. B, født 00.00.1974 dømmes til å betale oppreisningserstatning til A med til sammen kr. 30.000,- med tillegg av lovens forsinkelsesrenter, jfr. forsinkelsesrenteloven § 3 regnet fra 14 dager etter dommens forkynnelse og til betaling finner sted.
 4. B, født 10.09.1974 dømmes til å betale sakens omkostninger med til sammen kr. 4.000,-."
- (3) B anket dommen til Hålogaland lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, og det ble krevd ny behandling av det sivile krav som ble pådømt.

- (4) Ved Hålogaland lagmannsretts beslutning 28. april 2014 ble anken henvist til ankeforhandling.
- (5) Fornærmede ved bistandsadvokat fremmet 6. mai 2014 krav om ny behandling av de sivile krav. Det ble lagt ned påstand om erstatning for tap i fremtidig inntekt oppad begrenset til 511 200 kroner, og erstatning for ikke-økonomisk tap oppad begrenset til 100 000 kroner. Det ble samtidig bedt om oppnevning av sakkyndig etter straffeprosessloven § 237 andre ledd, og lagt frem forslag til mandat. Både påtalemyndigheten og forsvareren støttet begjæringen om å oppnevne sakkyndig. Etter at påtalemyndigheten og forsvareren hadde uttalt seg, foreslo bistandsadvokaten slikt mandat:
- "Den sakkyndige bes å beskrive fornærmedes helse. Den sakkyndige skal videre vurdere om fornærmedes sykdom påvirker hennes evne til å skille mellom fantasi og virkelighet. Den sakkyndige bes også vurdere eventuell sammenheng mellom de handlinger den ankende part er tiltalt for og fornærmedes sykdomsbilde."**
- (6) Hålogaland lagmannsrett v/forberedende dommer avslo kravet om oppnevning av sakkyndig ved beslutning 8. juli 2014, idet forberedende dommer ikke fant det "nødvendig å oppnevne sakkyndig verken for å avgjøre den fornærmedes erstatningskrav, jf. straffeprosessloven § 237 annet ledd, eller for å sikre sakens opplysning for øvrig".
- (7) Fornærmede v/bistandsadvokaten begjærte 18. juli 2014 lagmannsrettens beslutning omgjort. Subsidiært anket hun til Høyesterett.
- (8) Hålogaland lagmannsrett v/forberedende dommer har ikke funnet grunn til omgjøring, og anken er etter dette oversendt Høyesterett for behandling.
- (9) *Den ankende part* har i korte trekk anført:
- (10) Det er nødvendig med en sakkyndig utredning av fornærmede for å avgjøre de fremsatte krav om erstatning. Det er blant annet vist til at fornærmede har et sammensatt sykdomsbilde, og at journaler og vitneforklaringer fra helsepersonell ikke i tilstrekkelig grad vil kunne belyse de spørsmål retten må ta stilling til.
- (11) *Påtalemyndigheten* har gitt uttrykk for at lagmannsrettens beslutning er tatt til etterretning. *Forsvarer* har ikke inngitt merknader.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (13) Hvorvidt det skal oppnevnes sakkyndig, beror på en vurdering av hva som er nødvendig for å få saken forsvarlig opplyst. En slik avgjørelse kan påankes etter straffeprosesslovens alminnelige regler, jf. Rt. 1997 side 134 og Rt. 2000 side 166. Da den angrepne beslutning er truffet av lagmannsretten som første instans, har ankeutvalget full kompetanse ved avgjørelse av anken.
- (14) Straffeprosessloven § 237 andre ledd gir adgang til etter begjæring av fornærmede å oppnevne sakkyndig under etterforskningen av en straffesak. Den foreliggende begjæring er fremsatt under lagmannsrettens behandling av en anke over dom. Spørsmålet om det skal oppnevnes sakkyndig, må da vurderes etter straffeprosessloven § 294, jf. §§ 138 ff. Avgjørende for om sakkyndig skal oppnevnes, er hvorvidt dette er nødvendig for å få et forsvarlig faktisk

avgjørelsesgrunnlag, sammenlign tvisteloven § 25-2 første ledd. Når et sivil krav blir behandlet sammen med straffesaken, er det tilstrekkelig for oppnevning av sakkyndig at det er behov for sakkyndig for å ta stilling til det sivile kravet.

- (15) Som begrunnelse for kravet om tap i fremtidig erverv har fornærmede anført at hun er blitt syk av de overgrep tiltalen gjelder, og at hun som følge av dette er blitt forsinket med sin utdanning. Hun har erkjent at det foreligger samvirkende årsaker. Blant annet skal hun ha vært utsatt for overgrep både forut for og etter de forhold denne saken gjelder. Hun har imidlertid anført at den viktigste årsaksfaktoren er tiltaltes handlinger. Tingretten frifant for erstatningskravet fordi fornærmedes problemer ble funnet å være "såpass uklar og sammensatt" at retten ikke kunne dømme tiltalte til å betale erstatning.
- (16) Lagmannsretten har gitt denne begrunnelse for ikke å oppnevne sakkyndig:
- "Konkret bevisbedømmelse i saken, herunder vurderingen av fornærmedes troverdighet, skal foretas av den dømmende rett, jf. bl.a. Rt-2003-383. Forberedende dommer er av den oppfatning at bevisføring i form av journalnotater og vitneforklaringer vil opplyse den fornærmedes helse i tilstrekkelig grad. Det fremgår av rettsboken at fornærmede, på tiden for hovedforhandlingen, var inne til behandling ved ungdomspsykiatrisk døgnhet i Karasjok. Forberedende dommer legger til grunn at helsepersonell fra denne helseinstitusjonen kan forklare seg om fornærmede og hennes helsesituasjon. Spørsmålet om årsakssammenheng mellom de påklagede handlinger i tiltalen og fornærmedes sykdom hører under bevisbedømmelsen, som skal foretas av den dømmende rett."**
- (17) På bakgrunn av de kompliserte og sammensatte årsaksspørsmål denne saken reiser, finner ankeutvalget det nødvendig at det blir oppnevnt sakkyndig for lagmannsretten for at saken skal bli forsvarlig opplyst. Forklaringer fra behandlende helsepersonell er relevante bevis som kan bidra til å kaste lys over sakens medisinske spørsmål. De kan imidlertid i en sak som dette vanskelig erstatte behovet for rettsoppnevnte sakkyndige. Som påpekt i Høyesteretts dom 19. september 2014 (HR-2014-01865-A) avsnitt 79, er rettsoppnevnte sakkyndige uten bindinger til partene. De er oppnevnt fordi de har den sakkyndighet som kreves, og det er retten som har fastsatt deres mandat.
- (18) Lagmannsrettens beslutning om ikke å oppnevne sakkyndig må etter dette oppheves.
- (19) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens beslutning om ikke å oppnevne sakkyndig oppheves.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: